

NAUTIČKI TURIZAM

Ključni pojmovi-definicije:

Luka otvorena za javni saobraćaj – morska (ili riječna) luka koju pod jednakim uslovima može koristiti pravno ili fizičko lice shodno njenoj namjeni i kapacitetu.

Luka posebne namjene – služi posebnim potrebama pravnih i fizičkih lica (vojne luke, industrijske, ribarske, sportske...).

Luka nautičkog turizma je turistički objekt koji u poslovnom, prostornom, građevinskom i funkcionalnom pogledu čini cjelinu ili koji u okviru šire prostorne cjeline ima izdvojeni dio i neophodne uslove za potrebe nautičkog turizma. Dije se na sidrišta, privezišta, suve marine i marine.

Sidrište je dio akvatorije namijenjen za prihvatanje plovih objekata u uvali zaštićenoj od nevremena.

Privezište je dio akvatorije i obale uređen za pristajanje plovih objekata i opremljen sredstvima za vez.

Suva marina je ograđeni dio obale uređen za pružanje usluga čuvanja i održavanja plovih objekata te pružanje usluga transporta plovih objekata u vodeni prostor ili iz vodenog prostora do suve marine.

Marina je dio akvatorije i obale posebno sagrađen i uređen za pružanje usluga veza, čuvanja i održavanja plovih objekata te smještaja i opsluživanja turista - nautičara u plovim objektima ili u smještajnim objektima marine.

Plovni objekti nautičkog turizma su plovni objekti s motorom ili bez njega, prikladni za krstarenje na moru, rijekama jezerima i kanalima radi razonode, zabave i rekreacije. Razlikuje se 6 osnovnih vrsta plovila: turistički brod, jahta, jedrilica, gliser, čamac i ostala plovila.

Motorna jahta je plovilo na motorni pogon koji služi za razonodu, sport ili rekreaciju, a koje raspolaže sa kabinom sa najmanje dva ležaja, prostorom za kupaње i sanitarnim čvorom.

Jahta na jedra je plovilo koje služi za razonodu, sport ili rekreaciju, čije je osnovno pogonsko sredstvo vjetar i koje raspolaže kabinom sa najmanje dva ležaja, prostorom za kupaње i sanitarnim čvorom.

Ostala plovila su čamci (drveni, plastični, gumeni i sl.) dužine 3 metra i više (ili dužine manje od 3 metra) ako imaju motor. Tu spadaju i gliseri ako ne ispunjavaju uslove za razvrstavanje u jahte.

POJAM I PODJELA NAUTIČKOG TURIZMA

Nautički turizam je danas dostigao masovne razmjere u svim razvijenim krajevima svijeta, posebno u Evropi i SAD. Trenutno u raznim pomorskim zemljama svijeta razmješteno je i plovi oko sto pedeset miliona plovila nautičkog turizma (jahte, jedrilice, motorni čamci). U isto vrijeme u nautički turizam aktivno je uključeno, radi rekreacije, psihosomatskog uravnoteženja i zdrave razonode preko petsto miliona ljudi. Iskustva u svim razvijenim turističkim zemljama u svijetu pokazuju da ni u jednoj regiji uz toplu mora ne može biti intenzivnog i uspješnog turističkog prometa bez učešća i razvoja nautičkog turizma. Turistički promet na moru, bez obzira na sve druge turističke vrijednosti i pogodnosti, ostaje hendikepiran ako ga ne prati i odgovarajuća savremena nautička ponuda i infrastruktura.

Nautički turizam je vid turizma koji se odvija na vodi ili uz vodu. Ime je nastalo od grčke riječi *naus* (lat. *navis*) koja znači *brod*. U širem smislu njeno značenje se veže uz pomorstvo, plovidbu, brodarenje i sl.

Počeci plovidbe radi zabave, rekreacije i sporta obilježeni su regatama po nizozemskim kanalima već u 16. vijeku. Nautički turizam se kao oblik savremene turističke aktivnosti počeo razvijati u 19. vijeku. Intenzivnija izgradnja specijalizovanih luka za vez čamaca i jahti i boravak njihovih posada započela je u 20. vijeku. Za takve je luke, njihove uređaje i opremu Udruženje konstruktora motora i brodova iz New Yorka 1928. godine upotrijebilo pojam *marina*, koji od tada postaje međunarodno priznat i korišćen naziv za osnovne objekte nautičkog turizma, specijalizovane luke u kojima se osim vezova, uređaja, opreme i usluga održavanja plovila, njihovim korisnicima-nautičarima nudi i sve veći broj različitih turističkih usluga smještaja, ishrane, razonode, zabave, sporta i sl.

Uz izvornu italijansku riječ **marina** koja znači more, morsku površinu, obalu, primorje u nekim se zemljama za takve specijalizovane luke nautičkog turizma još koriste i nazivi: *porto turistico* ili *puerto deportivo*.

U stranoj literaturi pojam **nautički turizam** se često poistovjećuje s pojmom *marine tourism* ili *nautical tourism*. Ovako definisan pojam se direktno vezuje za plovidbu i druge aktivnosti na moru. Međutim, nautički turizam se ostvaruje na rijekama i jezerima, njihovim obalama, na vlastitim ili iznajmljenim plovilima za rekreaciju, razonodu i sport, stacionarno ili u plovidbi. S druge strane, *marine tourism*, kako ga neki autori definišu, obuhvata i aktivnosti turista na plaži koje obično nisu obavezno i direktno povezane s plovidbom.

Kada se navedenim pojmovima *nautical tourism* i *marine tourism* dodaju i drugi, često korišćeni, pojmove kao što su *yachting tourism*, *sailing tourism*, *leisure boating* već postaje jasniji pojam **nautičkog turizma** koji obuhvata sadržaje i aktivnosti na vodi (moru, jezerima, rijekama), a koje se dopunjavaju sa određenim aktivnostima na kopnu i boravkom turista nautičara na plovilima.

Raznolikost definicija nautičkog turizma u našoj literaturi se može ilustrovati činjenicom da neki autori u nautički turizam ubrajaju i vožnju putničkim i teretnim brodovima, drugi pod tim pojmom podrazumijevaju vožnju malim čamcima i jedrilicama, luksuzna krstarenja kruzerima, sve oblike turizma koji su vezani uz vodu, kao što su, uz već navedeno, sportovi na vodi, ronjenje itd.

Turističke usluge u nautičkom turizmu su:

- iznajmljivanje prostora uz uređenu i, djelimično ili potpuno, zaštićenu obalu (u daljem tekstu: vez) za smještaj plovnih objekata i turista nautičara koji borave na njima;
- iznajmljivanje plovnih objekata za odmor i rekreaciju (charter, crusing i sl.);
- prihvata, čuvanje i održavanje plovnih objekata na vezu u moru i suvom vezu;
- usluge snabdijevanja nautičara (vodom, gorivom, namirnicama, rezervnim dijelovima, opremom i sl.);
- uređenje i pripremanje plovnih objekata;
- davanje različitih informacija nautičarima (vremenska prognoza, nautički vodiči i sl.);
- škole jedrenja, obuke za skutere i voditelje čamaca;
- obezbjeđivanje službe spasavanja i pružanja hitne medicinske pomoći;
- druge usluge za potrebe nautičkog turizma.

Sve ovo govori da za pojam nautički turizam, koji se uobičajeno koristi ne samo u svakodnevnom životu nego i u stručnoj i naučnoj literaturi, još uvijek ne postoji adekvatna, jedinstvena definicija niti njegovo sadržajno određenje.

To potvrđuje i činjenica da se za razliku od, na primjer, ruralnog turizma, kulturnog turizma, definicija nautičkog turizma ne može naći ni u dokumentima Svjetske turističke organizacije (WTO).

Šta se pod pojmom nautički turizam najčešće podrazumijeva, sadržano je u sledećim definicijama:

Nautički turizam je multifunkcionalna turistička djelatnost sa veoma izraženom pomorskom komponentom.

Nautički turizam je selektivni oblik turizma koji potrebu za plovidbom u smislu zabave i odmora uobličava kroz turističku ponudu.

Nautički turizam je plovidba i boravak turista nautičara na plovnim objektima i u lukama nautičkog turizma radi odmora i rekreacije (Zakon o turističkoj djelatnosti Republike Hrvatske).

Nautički turizam je plovidba i boravak turista - nautičara na plovnim objektima (jahta, brodić i sl.), kao i boravak u lukama nautičkog turizma radi odmora i rekreacije.(Zakon o turizmu RCG)

Nautički turizam je skup aktivnosti i odnosa koji su uzrokovani boravkom turista – nautičara u lukama nautičkog turizma i plovidbom na vlastitim, iznajmljenim ili tuđim plovnim objektima radi rekreacije, sporta ili rasonode.

Pažljivom analizom datih definicija i uvođenjem nekih novih pojmova dobija se definicija koja sveobuhvatno objašnjava pojam nautičkog turizma u savremenim razmjerama.

Nautički turizam je skup aktivnosti i odnosa koji su uzrokovani boravkom turista nautičara u lukama nautičkog turizma ili izvan njih, te korišćenje plovnih objekata i drugih objekata vezanih za nautičku turističku djelatnost, radi rekreacije, sporta, rasonode i drugih potreba.

Pojam „izvan njih”(misli se na luke nautičkog turizma) otvara mogućnost nautičarima da borave i na „divljim vezovima” i uvalama koje nisu luke nautičkog turizma.

Plovidba nije uslov nautičkog turizma. Jedan dio korisnika nautičke turističke ponude boravi na plovilu, a da tokom cijelog svog boravka ne isplove. Zato je pojam „plovidba” zamjenjen pojmom „korišćenje”.

Uz neizostavni pojam „plovilo” dodato je „i drugih objekata vezanih za nautičku turističku djelatnost”. Noćenje (ili smještaj) u okviru nautičko turističke ponude, sve češće je povezano sa noćenjem u objektima koji su sastavni dio marina.

Osim sporta, rekreacije i rasonode, koji obuhvataju gotovo sve ljudske potrebe i interesne sadržaje u potražnji nautičkog turizma, uveden je pojam „i drugih potreba”. Razlog je tome potražnja koja se gotovo svakodnevno širi u smislu motiva i dio je sve jačeg, strateškog menadžmenta marina, kao najvišeg stepena kvaliteta ponude.

Dakle, riječ je o vidu turizma koji obuhvata plovidbu i boravak turista-nautičara na vlastitim ili iznajmljenim plovilima za rasonodu, sport i rekreaciju u lukama nautičkog turizma i svim drugim lukama, lučicama, prirodnim uvalama i zakloništima i s time neposredno i posredno povezane aktivnosti i djelatnosti.

Nautički turizam sadržajno je povezan s plovilom, a prostorno s vodom (morem, rijekom ili jezerom).

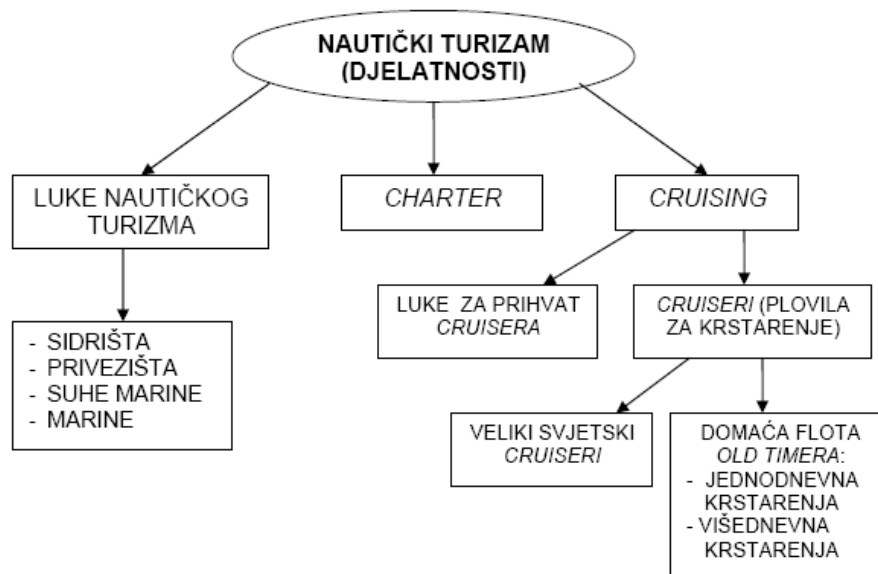
Proizilazi da je nedjeljivi dio nautičkog turizma djelatnost iznajmljivanja plovila, a njegovim posebnim oblikom može se smatrati i plovidba i boravak turista na

tradicionalnim brodovima-jedrenjacima. Takođe, njegov obavezni sadržaj predstavljaju mnogobrojne proizvodne i uslužne djelatnosti (mala brodogradnja, izrada jedara, usluge održavanja plovila i motora, instrumenata i opreme i sl.).

Iako sve to vrijedi i za nautičare i plovila na rijekama, jezerima i kanalima, dakle i za nautički turizam na unutrašnjim vodama, činjenica je da je njegov udio u ukupnoj turističkoj ponudi, po svim pokazateljima nautičkog turizma, još uvijek zanemariv.

Osnovna podjela nautičkog turizma je napravljena prema **vrsti djelatnosti** (nautičko - turističke ponude). Prema toj podjeli nautički turizam se dijeli na:

- luke nautičkog turizma,
- charter,
- cruising.

Sl. broj 1: Podjela nautičkog turizma

Unutar ove podjele praksa je ustanovila i druge tipove nautičkog turizma:

Sa stanovišta **veliĉine i vrste plovila**, nautički turizam se dijeli na:

- brodski (putniĉki, putniĉko-turistiĉki brodovi, putniĉko-teretni brodovi, trajekti, hidrokrilni brodovi, brodovi – ploveće kuće ili ploveći hoteli i sl.),
- jahting turizam (jahte raznih tipova i veliĉina za krstarenje i izlete),

- moto-nautički turizam (jedrilice, čamci s motorom i bez njega, gliseri različitih vrsta, raznovrsna plovila za sport i rekreaciju, specijalna plovila za podvodnu aktivnost itd.).

Sa stanovišta **obima** plovidbe:

- »veliki« nautički turizam (plovidba u većim plovnim objektima – okeanska krstarenja, krstarenja u zatvorenim morima, cruising, duži izleti),
- »mali« nautički turizam ili zabavna navigacija (jahte, jedrilice, sportski čamci, gliseri, razni plovni objekti za zabavu i razonodu i sl.).

Sa stanovišta **organizacije** nautički turizam se dijeli na:

- individualni,
- grupni – masovni,

Podjela nautičkog turizma prema **ambijentu** u kome se realizuje:

- nacionalni,
- međunarodni.
- obalni,
- prekomorski,
- u zatvorenim morima,
- na unutrašnjim vodama (rijekama i jezerima),

Tipovi nautičkog turizma prema **motivu** (cilju):

- kupališni (uz korišćenje raznih plovila za rekreaciju i sport na vodi na nožni, ručni ili motorni pogon),
- podvodni (ronilački),
- izletnički,
- boravišni (u turističkim lukama, kamping),
- plovidba radi sporta i razonode,
- krstarenje- jedrenje,
- nautički turizam na otvorenim morima – ostrvski (rombinzonski).
- turistički prevoz,
- kombinovani